

บทความปริทัศน์

เลือกตั้ง: การถดถอยของประชาธิปไตย?

Election: Sliding Back to Democracy

ขวัญข้าว คงเดชา*

Kwankaow Kongdechach**

JOURNAL OF
DEMOCRACY

October 2019, Volume 30, Number 4 \$14.00

Europe Grapples with Populism Patrick Chamone on the Yellow Vests • Cas Mudde on the EU Elections
Anna Grzymala-Busse on the Failure of Mainstream Parties**Modi Consolidates Power**

Ashutosh Varshney • Yamini Aiyar

Resisting State Capture in South Africa

Rod Alence and Anne Pitcher

Amr Hamzawy on Egypt

Sara Wallace Goodman on Democracy and Dictatorship in Europe
Mai Hassan & Ahmed Kodouda on Sudan**Southeast Asia's Troubling Elections**Edward Aspinall and Marcus Mietzner • Mark R. Thompson
Duncan McCargo • Björn Dressel and Cristina Regina Bonoan

Deterte Versus The Rule of Law. (2019) By Dressel, Bjorn & Bonoan, Cristina R. ตีพิมพ์ใน Journal of Democracy ปีที่ 30 ฉบับที่ 4 หน้า 134-148.

Democratic Demolition in Thailand. (2019) By McCargo, Duncan. ตีพิมพ์ใน Journal of Democracy ปีที่ 30 ฉบับที่ 4 หน้า 119-133.

Nondemocratic Pluralism in Indonesia. (2019) By Aspinall, Edward & Mietzner. ตีพิมพ์ใน Journal of Democracy ปีที่ 30 ฉบับที่ 4 หน้า 104-118.

Southeast Asia's Troubling Elections : is There a Silver Lining ? (2019) By Thompson, Mark R. ตีพิมพ์ใน Journal of Democracy ปีที่ 30 ฉบับที่ 4 หน้า 149-157.

หลายประเทศในเอเชียต่างเผชิญกับปรากฏการณ์เปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมือง (power shift) ไม่ว่าจะเป็นเชิงโครงสร้าง ระบบการเมือง หรือแม้แต่กฎระเบียบทางสังคม (Schenkkan & Repucci, 2019. pp.100-114.) โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ตรงกลางระหว่างประชาธิปไตยเต็มรูปแบบและเผด็จการอำนาจนิยม (authoritarian) อย่างกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่างพยายามชวนชวนให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย (democratization) ภายใต้วิกฤติหลายระดับจากหลากหลายปัจจัยภายในประเทศ การเลือกตั้งถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นเครื่องมือหลักในการเปิดช่องทางให้สิทธิและเสียงของประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารของประเทศ

* นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

** Researcher, Office of Innovation for Democracy, King Prajadhipok's Institute

ภายใต้สังคมที่มีความขัดแย้ง การเลือกตั้งเป็นเสมือนภาพของแสงสว่างนำทาง (silver lining) ไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาทางสังคมและการเมืองร่วมกันได้ ซึ่งภาพวาดเช่นนี้เกิดจากแนวคิดต้นแบบจากสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก แม้ว่าที่ผ่านมาจะประสบปัญหาในเรื่องของระบบการเลือกตั้งที่ไม่ได้มาตรฐาน ข้อบังคับกฎหมายการเลือกตั้งที่ถูกใช้อย่างบกพร่อง หรือกลไกการเลือกตั้งต่างๆ ที่ไม่สามารถเอาผิดผู้ใดได้เลย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งก็ยังคงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของประชาธิปไตย บทบาทของการเลือกตั้งในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจึงส่งผลให้ความท้าทายต่อประชาธิปไตยนั้นเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ยิ่งเมื่อเผด็จการอำนาจนิยมหันมาใช้ช่องทางของประชาธิปไตยเพื่อกุมอำนาจและขยายระยะเวลาของการอยู่ในอำนาจต่อ ภัยคุกคามต่อประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงไม่ใช่แค่รัฐประหาร เผด็จการ หรือการจำกัดเสรีภาพในทางการเมืองอย่างเดียว แต่คือตัวผู้เล่นที่ถือครองอำนาจรัฐเองนั้นโดยลดทอนความเป็นประชาธิปไตยในสถาบันทางการเมืองต่างๆ รวมถึงการทำให้ความไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นชอบธรรมและรองรับด้วยกฎหมาย (Diamond, 2019, pp. 25-29; 2020, pp. 36-39)

ตัวอย่างของภัยคุกคามต่อประชาธิปไตยดังกล่าวตรวจพบได้จากการเลือกตั้งของ 3 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ช่วงต้นปี พ.ศ. 2562 แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นประชาธิปไตยและการเลือกตั้งที่มีความเชื่อมโยงกันในแง่ที่ว่า เครื่องมือทางประชาธิปไตยไม่ว่าจะในเชิงโครงสร้างก็ดี ในเชิงสถาบันก็ดี หรือแม้แต่ตัวระบบการเลือกตั้งเองก็ตาม ต่างถูกนำมาใช้ในเชิงที่ไม่เสรีและไม่เป็นธรรม ซ้ำร้ายยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของระบอบอันไม่เป็นประชาธิปไตย (undemocratic regime) ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ทวิขาการจำนวนหนึ่งมองว่าเป็น “การถอยหลังของประชาธิปไตย (democracy backsliding)” (Andersen, 2019,

pp. 645-646; Bermeo, 2016, p. 6)

บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงกระแสการเมืองโลกที่แม้ว่าในตอนนี้มีหลักฐานบ่งชี้ถึงการถดถอยของประชาธิปไตยในหลายพื้นที่ แต่ท้ายที่สุดแล้วระบอบที่ทั้งไม่เสรีและไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นไม่ได้เข้มแข็งสมบูรณ์แบบในตัวเอง ระบอบดังกล่าวจึงมีช่องว่างและยังมีโอกาสให้ประชาธิปไตยสามารถโต้กลับมาได้เสมอ

ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2559 หนังสือชื่อ “Electoral Challenges in Asia Today” (2016) จัดทำโดย The Asian Network for Free Elections (ANFREL) ตีพิมพ์ออกมาเพื่ออธิบายทิศทางและวิเคราะห์สถานการณ์การเลือกตั้งของ 13 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งได้จำแนกระบบการเมืองของแต่ละประเทศในห้วงเวลานั้นเป็น 3 ประเภทที่อยู่ตรงกลางระหว่างเสรีนิยมประชาธิปไตย (ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน) และเผด็จการอำนาจนิยม (เกาหลีเหนือ จีน และลาว) ได้แก่ (1) กลุ่มประเทศที่ประชาธิปไตยกำลังเบ่งบาน อาทิ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ตีมอร์-เลสเต และมองโกเลีย (2) กลุ่มประเทศที่เปราะบางต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย มักจะเผชิญความท้าทายภายในสังคมที่มีการแบ่งขั้ว เช่น อัฟกานิสถาน ปากีสถาน ศรีลังกา และเมียนมา และ (3) กลุ่มประเทศที่มีความถดถอยของประชาธิปไตย สามารถแบ่งย่อยได้เป็นอีกสองประเภท คือ (3.1) ประเทศที่ไม่มีความก้าวหน้าในเรื่องของประชาธิปไตยอย่าง เนปาล กัมพูชา และมาเลเซีย และ (3.2) ประเทศที่เคยมีประวัติศาสตร์ของการเป็นประชาธิปไตยมายาวนานแต่กลับเผชิญกับสถานะถดถอยของประชาธิปไตย ได้แก่ ประเทศไทยและบังกลาเทศ

ในปี พ.ศ. 2559 ความท้าทายของการเลือกตั้งมักจะปรากฏในรูปแบบของโครงสร้างกฎกติกาการเลือกตั้งที่จัดทำโดยแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ

การเลือกตั้งทั้งระดับชาติและภาคในประเทศอินโดนีเซียที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียว (single election law) แต่ถูกนำมาทบทวนและปรับเปลี่ยนใหม่ก่อนการเลือกตั้งทุกครั้งเพื่อเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทางการเมืองบางกลุ่ม หรือในประเทศฟิลิปปินส์ เกิดปัญหาเชิงกระบวนการที่เอื้อให้เกิดการโกงการเลือกตั้ง ทั้งข้อเสียงและข่มขู่ เนื่องจากตัวองค์กรจัดการเลือกตั้ง (EMB) นั้นให้ความสนใจแต่เพียงการระงับข้อพิพาทจากการเลือกตั้ง มากกว่าการเตรียมการจัดการเลือกตั้ง อีกทั้งยังมีปัญหาในการปฏิบัติจริง เช่น การที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ของประเทศไทย ปฏิเสธการรับประกันความปลอดภัยในการเลือกตั้งและการประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2557 หรือการกำหนดวิธีการเลือกตั้งที่ซับซ้อน ยุ่งยาก ไม่เป็นระบบ ดังกรณีของการลงทะเบียนเลือกตั้งผ่านช่องทางออนไลน์ของอินโดนีเซีย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีตัวแสดงจากหลากหลายฝ่ายเข้ามามีบทบาท ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองแบบเก่า (traditional party) ที่เน้นไปยังตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน สถาบันต่างๆ อย่างคณะกรรมการเลือกตั้งที่ขาดความเชื่อมั่นจากกลุ่มประชาชนผู้มาใช้สิทธิ และภาคประชาสังคมที่ยังขาดความตื่นตัวและไม่พร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทในการร่วมสังเกตการณ์ความผิดปกติในการเลือกตั้งเท่าไรนัก

เมื่อช่วงต้นปี 2562 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3 ประเทศที่มีความแตกต่างไม่ว่าจะทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจได้จัดการเลือกตั้ง อันเป็นที่น่าจับตามอง พลวัตของความเปลี่ยนแปลงภายในประเทศสะท้อนให้เห็นถึงความน่ากังวลของการเลือกตั้งและประชาธิปไตย ในขณะที่ความเป็นห่วงของการเลือกตั้งในห้วงปี 2559 คือโครงสร้าง ระบบกรอบกฎหมาย และกลไกการเลือกตั้ง การเลือกตั้งของปี 2562 นั้นกระตุ้นความสนใจและความกังวลในเรื่องของความไม่เป็นเสรีที่เพิ่มขึ้นภายในสภาพแวดล้อมที่เป็น

ประชาธิปไตย ในวารสารทางรัฐศาสตร์ชื่อ “*Journal of Democracy*” ฉบับที่ 30 เดือนตุลาคม 2019 ได้เขียนถึงการเลือกตั้งที่มีปัญหาภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยศึกษาจากกรณีของ 3 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ผ่านซีรีส์บทความรัฐศาสตร์ที่ชื่อว่า “*Southeast Asia’s Troubling Elections*” ซึ่งประกอบด้วยบทความทั้งสิ้น 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

“*Nondemocratic Pluralism in Indonesia*” (2019, pp. 104-118) เขียนโดย Edward Aspinall และ Marcus Mietzner บทความนี้อธิบายถึงเรื่องการเลือกตั้งของอินโดนีเซียเมื่อช่วงต้นปี 2019 เทียบกับการเลือกตั้งเมื่อปี 2014 ซึ่งแม้จะมีลักษณะคล้ายการต่อสู้ระหว่างฝ่ายพหุนิยม (pluralist) และฝ่ายประชานิยม (populist) ตามกระแสการเมืองโลกในปัจจุบัน แต่เมื่อสังเกตในเชิงกระบวนการและผลลัพธ์ จะเห็นว่าความเป็นพหุนิยมของอินโดนีเซียนั้นไม่ได้นำไปสู่หนทางของประชาธิปไตย ในทางกลับกัน การเลือกตั้งระดับชาติของอินโดนีเซียเมื่อปี 2014 แสดงให้เห็นว่า พหุนิยมของประธานาธิบดี โจโก วิโดโด (Joko Widodo) สามารถเอาชนะประชานิยมของ ปราโบโว ซูเบียนโต (Prabowo Subianto) ได้นั้น กลับกำลังมุ่งสู่ความไม่เป็นเสรีและไม่เป็นประชาธิปไตย โดยผู้นำทางการเมืองได้กระบัดสัจย์ (decoupling) จากสิ่งที่รัฐบาลเคยสัญญาไว้ ละเลยคำเรียกร้องของฝ่ายประชาธิปไตย และยิ่งขยายรอยแยกความขัดแย้งของอัตลักษณ์ทางศาสนาระหว่างชาวมุสลิมกับกลุ่มพหุนิยมทางศาสนา ส่งผลให้ประชาชนชาวอินโดนีเซียที่เป็นฝ่ายพหุนิยมเดินหน้าสู่การกลายเป็น “พหุนิยมที่ไม่เป็นประชาธิปไตย (nondemocratic pluralism)” เพื่อจะโค่นล้ม “ชาวมุสลิมที่คุกคามเสียงข้างน้อย (Muslim threat)” ภายในประเทศ โดยไม่สนใจว่าผู้นำของฝ่ายตนนั้นจะใช้วิธีที่สวนทางกับประชาธิปไตยเพียงใดเพื่อชัยชนะในครั้งนี้

“Duterte Versus The Rule of Law” (2019, pp. 134-148) ผู้เขียนได้แก่ Björn Dressel และ Cristina R. Bonoan ได้ศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ที่มีรากฐานของประชาธิปไตยจากเหตุการณ์ประชาชนร่วมแสดงพลังขับไล่เผด็จการ เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส (Ferdinand Marcos) ทว่าหลังจากนั้น การเลือกตั้งในปี 2016 นั้นกลับสร้างแรงกดดันที่ทวีขึ้น ตัวผู้นำที่ได้รับคะแนนนิยมอย่างโรดริโก ดูเตอร์เต (Rodrigo Duterte) นโยบายของเขาถูกวิพากษ์ว่า สุดโต่งและไม่เป็นประชาธิปไตย โดยเฉพาะจากกรณีการประกาศสงครามกวาดล้างยาเสพติดที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียไปประมาณกว่า 12,000 ชีวิต อีกทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภา (midterm congressional elections) เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2019 ฝ่ายของดูเตอร์เต ได้เก้าอี้วุฒิสภา (senate) เพิ่มขึ้นอีกด้วย มีการใช้อำนาจถอดถอน (impeachment) เพื่อปลดประธานศาลสูงสุดที่วิจารณ์การทำงานของดูเตอร์เต เมื่อปี 2018 เป็นเหตุให้ประชาธิปไตยของฟิลิปปินส์อยู่ในภาวะเสี่ยงจากการที่ประธานาธิบดี ดูเตอร์เต ควบคุมอำนาจได้ทั้งนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ นอกจากนี้ ยังมีการคุกคามภาคประชาสังคม เช่น คุกคามสื่อมวลชนที่วิพากษ์วิจารณ์การบริหารของประธานาธิบดี รวมทั้งยังมีประเด็นที่ดูเตอร์เต ต้องการล้มรัฐธรรมนูญ 1987 เพื่อเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากรัฐเดี่ยว (unitary state) ให้เป็นสหพันธรัฐ (federal state) โดยมุ่งให้เกิดการดึงอำนาจสู่ประธานาธิบดีมากขึ้น

“Democratic Demolition in Thailand” (2019, pp. 119-133) ซึ่ง Duncan McCargo เป็นผู้เขียน บทความว่าด้วยการเลือกตั้ง 2562 ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ทางการเมืองหลายอย่างเกิดขึ้นผสมผสานกัน ทั้งการเกาะติดการเลือกตั้ง ภาคประชาสังคมที่ตื่นตัว และการแทรกแซงการเมืองโดยกองทัพ ส่งผลให้พลวัตทางการเมืองของไทยขาดเสถียรภาพ ประชาธิปไตยของไทยถดถอย

อย่างหนักนับตั้งแต่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในยุคสีเสื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการรัฐประหาร 2557 ที่ทำให้ประเทศไทยหยุดชะงักไปถึง 5 ปีจนกระทั่งการเลือกตั้งถูกจัดขึ้น ทั้งนี้ในช่วงระยะเวลา 5 ปีนั้นรัฐบาลทหารใช้มาตรา 44 ควบคุมตัวผู้เห็นต่างทางการเมือง เกิดการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แก้ไขกฎหมายการเลือกตั้ง และตั้งพรรคตัวแทนของรัฐบาลลงแข่งขันในการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้ง 2562 มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ผู้เล่นอย่างพรรคการเมืองเองก็เผชิญกับความไม่แน่นอน การปรากฏตัวของพรรคอนาคตใหม่ที่ท้าทายกลุ่มอำนาจเก่า และเหตุการณ์ยุบพรรคไทยรักษาชาติ ทำให้ต้องติดตามทิศทางความเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองกันต่อไปว่าจะสามารถสร้างระเบียบทางการเมือง (political order) ที่มีเสถียรภาพและมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ในสังคมได้หรือไม่

สิ่งที่สังเกตได้จากข้อค้นพบของบทความข้างต้นคือการถดถอยของความเป็นประชาธิปไตยและการเลือกตั้งที่มีแนวโน้มจะไม่เสรีลงทุกที ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันว่า เป็นกระแสของโลก หรือปัญหาเรื้อรังที่แก้ไม่หาย การถดถอยของประชาธิปไตยนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบและอาจจบลงได้ในหลายรูปแบบเช่นกัน หากเป็นการถดถอยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอาจจะส่งผลให้เกิดการพังทลายของระบอบประชาธิปไตย แต่หากการถดถอยเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจะทำให้ระบอบนั้นอยู่ในสถานะของความครึ่งๆ กลางๆ ในลักษณะของระบอบการเมืองลูกผสม (hybrid regime) ความท้าทายใหม่ๆ ต่อประชาธิปไตยที่สะท้อนผ่านบทความทั้งสามมี 3 ประการ คือ

1. รัฐประหารเชิงคำสัญญา (promissory coups) หรือการที่คณะรัฐประหารออกมาอธิบายว่ามีภารกิจที่จะต้องปกป้องประชาธิปไตยจากรัฐบาลที่ถูกเลือกตั้ง และสัญญาว่าจะจัดการเลือกตั้งเพื่อฟื้นฟูความเป็น

ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงโดยเร็ว ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีของประเทศไทยที่รัฐประหารในปี 2557 ได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นกลางผู้เชื่อว่าประเทศต้องปฏิรูปให้เกิดประชาธิปไตยสมบูรณ์ก่อนจะจัดการเลือกตั้ง สร้างความชอบธรรมให้แก่คณะรัฐประหารในการเข้าสู่อำนาจและรักษาอำนาจนั้นไว้กว่า 5 ปี

2. การขยายอำนาจของผู้บริหาร (executive aggrandize) จะเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อผู้บริหารประเทศที่ได้รับการเลือกตั้งผ่านวิถีทางประชาธิปไตยนั้นใช้อำนาจทางกฎหมายในมือเพื่อเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมืองและเพื่อกุมอำนาจการบริหารอย่างเบ็ดเสร็จ ตัวอย่างคือ กรณีศึกษาของประเทศไทยฟิลิปปินส์ สังเกตได้ว่า ประธานาธิบดี ดูเตอร์เต้ เข้ามามีอำนาจด้วยฐานเสียงที่ล้นหลาม และได้ใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจของตัวเอง หรือจะเป็นการสกัดกั้นคู่แข่งทางการเมืองของตัวเองโดยใช้กฎหมายการถอดถอน (impeachment) หรือความพยายามเพิ่มอำนาจด้วยการเปลี่ยนระบอบไปสู่สหพันธรัฐ (federalism)

3. การจัดการการเลือกตั้งอย่างมียุทธศาสตร์ (strategically manipulating elections) การเลือกตั้งนั้นถูกวางกลยุทธ์อย่างมีชั้นเชิงเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้มีอำนาจให้ชนะการเลือกตั้งอย่างถูกกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อ การขัดขวางคู่แข่งทางการเมือง การสร้างกฎกติกาขึ้นมาใหม่ หรือแม้แต่การใช้เงินของรัฐเพื่อมาสนับสนุนการหาเสียงของพรรคตัวเอง ในกรณีศึกษาของประเทศไทยอินโดนีเซีย พบว่าการแบ่งฝ่ายภายในสังคมระหว่างกลุ่มที่อ้างว่าเป็นพหุนิยมกับกลุ่มประชานิยมของมุสลิม การแบ่งขั้วถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองหาเสียง ประธานาธิบดี โจโก วิโดโด จึงชนะการเลือกตั้งเป็นสมัยที่สองโดยนโยบายพหุนิยมด้านประชานิยมของ ปราโบโว ซูเบียนโต โดยนำกลุ่ม

มุสลิมสายกลางมาเข้าร่วมเพื่อตึงตอดเสียงจากกลุ่มคนที่หวาดกลัวการโดนกลืนกินเป็นรัฐเคลีฟะฮ์ (Caliphate State)

ท้ายที่สุดแล้ว ประชาธิปไตยของทั้งสามประเทศกรณีศึกษา ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ก็ยังไม่ถดถอยในระดับสิ้นหวังเสียทีเดียว ใน “Is There a Silver Lining?” (2019, pp. 149–157) ของ Mark R. Thompson ซึ่งเป็นบทความชิ้นสุดท้ายของซีรีส์ “Southeast Asia’s Troubling Elections” ได้ชี้ให้เห็นถึงแสงสว่างนำทางที่อาจนำประชาธิปไตยหลุดพ้นจากห้วงวิกฤติภายใต้เผด็จการอำนาจนิยม โดยผู้เขียนได้อธิบายเรื่อง “สภาวะอันยากลำบากของเผด็จการ (the dictator’s dilemma)” ที่เผด็จการจำเป็นต้องระมัดระวังไม่ให้ล้ำเส้นความอดทนอดกลั้นของประชาชนมากเกินไป ตัวอย่างเช่น ในปี 1986 ที่ฟิลิปปินส์เกิดการโค่งเลือกตั้งของเผด็จการเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส ทำให้ผู้คนเกิดความไม่พอใจที่ถูกขโมยการเลือกตั้งไปจากพวกเขา และนำไปสู่เหตุการณ์ปฏิวัติ “People Power Revolution” ขับไล่เผด็จการในที่สุด หรือในกรณีของประเทศไทยที่เกิดการขยายตัวของความไม่พอใจในความไม่เป็นเสรีในสังคมช่วงที่รัฐบาลทหารยึดอำนาจช่วงปี 2557-2562 นำมาสู่กระแสเรียกร้องให้ทหารกลับกรมกอง เกิดพรรคการเมืองรุ่นใหม่ที่จะชูเรื่องการปฏิเสศการเข้าแทรกแซงการเมืองของกองทัพ ซึ่งพรรคนั้นได้สะท้อนความไม่พอใจของสังคมที่มีต่อเผด็จการทหาร นอกจากนั้นสิ่งที่กำลังเติบโตในภาคประชาชนของทั้งสามประเทศกรณีศึกษาคือ เผด็จการอำนาจนิยมที่รอเวลาแตกสลาย และประชาธิปไตยที่กำลังกลับคืนมาหลังจากได้พื้นที่แข่งขันตามแนวทางประชาธิปไตย ทำให้การเลือกตั้ง (แม้ว่าจะไม่เสรีและไม่เป็นธรรมบ้างก็ตาม) มีความสำคัญในฐานะแนวทางในการตอบโต้ฝ่ายเผด็จการตามวิถีทางประชาธิปไตย

รายการอ้างอิง

- Andersen, David. (2019). Comparative Democratization and Democratic Backsliding: The Case for a Historical-Institutional Approach. *Comparative Politics*, 51(4), 645-663.
- Bermeo, N. (2016). On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy*, 27(1), 5-19.
- Diamond, L. J. (2019). *Ill winds: Saving Democracy from Russian Rage, Chinese Ambition, and American Complacency*. New York: Penguin Press.
- _____. (2020). Breaking Out of the Democratic Slump. *Journal of Democracy*, 31(1): 20-24.
- Schenkkan, N., & Repucci, S. (2019). "The Freedom House Survey for 2018: Democracy in Retreat." *Journal of Democracy*, 30(2), 100-114.
- The Asian Network for Free Elections. (2016). *Electoral Challenges in Asia Today*. Bangkok: The Asian Network for Free Elections (ANFREL).